

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

Voorganger: dr. Koen Holtzapffel

Organist: Jos van der Kooy

Preek uit de kerkdienst van 2 juni 2019

In zijn voor de radio uitgesproken Bijbelse miniaturen gaat hofpredikant Carel ter Linden ook in op de dag van Hemelvaart, afgelopen donderdag.

Zoals velen voor hem constateert ook hij dat weinigen in Nederland nog weten waar Hemelvaartsdag op slaat. Ook Fokke en Sukke in NRC maken zich er druk over: De mensen weten absoluut niet meer wat ze vieren op tweede hemelvaartsdag!

webshop.foksuk.nl

(Uit NRC van 15 mei 2015)

Wij brengen een hemelvaart vandaag eerder in verband met ruimtevaart-organisatie NASA dan met Nazareth aldus ter Linden. En ook al bestond NASA ruim 100 jaar geleden nog niet, toch schafte de Rotterdamse Kerkenraad in dat jaar de dienst op Hemelvaartsdag af.

Met interessante argumenten. Naast het al vele jaren geringe kerkbezoek stelt de Kerkenraad dat op deze christelijke feestdag toch eigenlijk geen historisch feit wordt herdacht. Met Kerstmis en Pasen ligt dat kennelijk anders. De viering van Hemelvaart kent volgens de Rotterdammers ook geen karakteristieke eigen gedachte. Het ontbreekt, zo klinkt het wat plechtstatig, op Hemelvaart aan de vertolking van een specifieke waarheid uit de wereld van de geestelijke dingen. Aldus de kerkenraad van toen.

Nu is het niet aan mij om de wijsheid van de Kerkenraad van 1899 in 2019 alsnog in twijfel te trekken. Maar ik wil vandaag wel staande houden dat Hemelvaartsdag een eigen karakteristieke geestelijke gedachte kent, en dat het de moeite loont om die te overdenken. Want juist die geestelijke gedachte brengt het verhaal dichter bij onszelf en ons eigen leven, veel meer dan gekibbel over de vermeende historiciteit van Jezus' hemelvaart.

Een ding is zeker, het gelezen verhaal over Hemelvaart vormt een scharnierverhaal tussen Jezus' levensverhaal en dat van zijn leerlingen.

En in dat scharnierverhaal vallen, gelijk bij eerste lezing, al een aantal dingen op. Veertig dagen verschijnt Jezus na Pasen nog temidden van zijn leerlingen, en dat getal komen we vaker tegen in de bijbel. Veertig dagen, een periode van inkeer,

een periode van voorbereiding op een zware taak. Hier geldt dat eigenlijk niet meer voor Jezus zelf maar voor zijn leerlingen. Na Pasen ontvangen zij nog veertig dagen vorming en toerusting voor hun komende taak, daarna moeten zij zelf hun weg zien te vinden. Dan rust de verantwoordelijkheid op hun schouders, geholpen door Gods geestkracht.

Opvallend is verder de nadruk die in het verhaal gelegd wordt op uitstel. Aan het slot van de veertig toerustingsdagen vragen de leerlingen of Jezus nu spoedig het koningschap van God over Israël zal herstellen. En Jezus antwoordt dan dat het niet aan mensen is om te weten op welk ogenblik dat gebeuren gaat. Dat zouden al die evangelische dominees die de ondergang van de wereld voorspellen eens goed in hun oren moeten knopen. De sterke verwachting van de begintijd van het christendom, dat Jezus bijna per kerende post terug zou komen, die verwachting wordt hier stevig getemperd. Eens zal Jezus terugkeren, eens zal Gods koninkrijk op aarde gestalte krijgen, maar wie weet waar, wanneer en hoe?

Hemelvaart dus als het begin van een tussentijd die misschien wel langer gaat duren dan iedereen denkt. Een tussentijd van liefdevolle herinnering en steeds opnieuw gevoede hoop, zeker, maar ook van tegenslag, gebrek aan inspiratie en élan, en noodzaak om de oude boodschap opnieuw te verwoorden. Maar in die o zo belangrijke tussentijd staan de leerlingen niet met lege handen. Het testament van Jezus' leven, zijn woorden en zijn daden wordt uitgerekend aan hen toevertrouwd. Als dat maar niet een te zware last op hun schouders wordt.

Gemeente, het verhaal van Hemelvaart accentueert wat in feite sedert Pasen al het geval is. Jezus is bij de zijnen niet meer aanwezig zoals dat voor Pasen het geval was. Niet meer lichamelijk tastbaar, sprekend en handelend zoals tot Goede Vrijdag. Maar dat wil niet zeggen dat hij volstrekt van de aardbodem verdwenen is. Dat er niets meer van Hem en zijn liefde over is. Hij blijft bij de zijnen aanwezig, op de wijze van de Geest. Het gaat dus om afscheid én blijvende aanwezigheid. In die dagen tussen Pasen en Hemelvaart is hij er niet en toch ook weer wel. Geest, geestelijk lichaam, lichaam, wie het weet mag het zeggen, maar hoe dat zij, Hij is er nog steeds voor de zijnen. De lucht is nog altijd zwanger van zijn liefdeblijken, de aarde trilt nog na van zijn voetstappen, de belofte van zijn leven is nog heel dichtbij. Liefdevolle herinnering overheerst.

Maar, zó blijft het niet. Jezus' afscheid wordt in de evangeliën langdurig voorbereid. De aankondiging van zijn lijden culmineert in het definitieve afscheid aan het kruis. Dat afscheid wordt op Pasen principieel doorbroken en gevolgd door een paar bemoedigende verhalen over Jezus' blijvende aanwezigheid in de dagen na Pasen, toch Hij weer.

Maar het vanzelfsprekende van Jezus aanwezigheid is dan al verleden tijd. Maria van Magdala is verbijsterd als zij in de tuinman Jezus' stem herkent. De Emmaüsgangers hebben pas tijdens de maaltijd door dat hun broodbrekende medereiziger Jezus is. In die afnemende vanzelfsprekendheid markeert Hemelvaart een point of no return. Het afscheid is nu definitief, onontkoombaar. Het is als met een beslissing die je lang voor je uit kon schuiven. Maar nu moet je. Het is als met een fundamentele keuze in je leven die je lang kon ontlopen, maar nu sta je er voor. Het is als met het afscheid van een dierbare. Je had wellicht geluk en kon dat afscheid lang uitstellen, misschien ook dat laatste afscheid dat er in een mensenleven is, maar nu is het onontkoombaar. En met alle verdriet die in hen is

voelen de leerlingen het bijzondere van het moment haarfijn aan: nu moeten ze op eigen benen leren staan, binnen een paar dagen zullen zij geen leerlingen, geen discipelen meer zijn maar apostelen.

Ze ondergaan dat laatste, lang voorbereide afscheid dus heel bewust. En nog een keer ontvangen ze van hun geliefde leraar een bemoedigend woord, beter een inspirerende belofte: jullie zullen kracht ontvangen van de Heilige Geest die over jullie komt.

Na de acceptatie van het onvermijdelijke, na een afsluitende periode van rouw die tien dagen duurt en beslist niet mag worden overgeslagen, is en blijft er die krachtige belofte van nieuwe inspiratie, van een geschonken nieuw begin waarmee zij aan de slag mogen. Zo wordt het verhaal van Hemelvaart in één beeld samengebald: Jezus heeft zijn leerlingen nu definitief verlaten, maar hij laat hen niet in de steek. Zijn geest van liefde verdwijnt niet achter de wolken, dat waar hij voor stond is niet weg. Integendeel, het staat in het hart van zijn leerlingen, in ons hart gegrift en nodigt ons uit er met ons eigen leven antwoord op te geven.

Het troostrijke van Hemelvaart is dat er in de hemel kennelijk vertrouwen bestaat dat wij dat ook kunnen. Jullie kunnen het klinkt het van boven, jullie zijn er voor toegerust, ga dan ook op weg. Sta op eigen benen en neem je verantwoordelijkheid, met Gods geest als troostend en vermanend steuntje in de rug. En vanuit die gedachte worden de leerlingen aan het slot van het verhaal dan ook quasi bestraffend toegesproken.

Door twee mannen in witte gewaden. Zoals op Pasen die vrouwen bij het graf ook al te horen gekregen: wat zoeken jullie de levenden bij de doden, zo heet het nu: mannen van Galilea, wat staan jullie toch naar de hemel te staren.

Ja, ze aarzelen nog, de leerlingen, ze dralen, ze staren omhoog en verroeren zich niet. Alsof ze bang zijn om in het diepe gegooid te worden en zelf de verantwoordelijkheid te moeten dragen. We herkennen het gevoel heel goed. Alsof van boven nog steeds de touwtjes in handen worden gehouden. Maar zo is het niet meer, als het al ooit zo is geweest. Zij, de leerlingen dragen nu zelf de verantwoordelijkheid, zij mogen nu zelf samen antwoord geven op hetgeen Jezus hen heeft voorgeleefd. Van leerlingen worden zij gezondenen, van discipelen apostelen. Niet naar de hemel blijven staren maar op aarde in Jezus' voetstap treden, in het spoor van zijn leven verder gaan.

Verantwoordelijk en aanspreekbaar, volwassen, maar niet verweesd.